

A TANTÁRGY ADATLAPJA

Narratológia: mindennapi narratívák és kognitív struktúrák

Egyetemi tanév: **2025–2026**

1. A képzési program adatai

1.1. Felsőoktatási intézmény	Babeș–Bolyai Tudományegyetem
1.2. Kar	Bölcsészettudományi Kar
1.3. Intézet	Magyar Irodalomtudományi Intézet
1.4. Szakterület	Nyelv és irodalom
1.5. Képzési szint	Alapképzés
1.6. Tanulmányi program / Képesítés	Magyar nyelv és irodalom (főszak) [*Világ- és összehasonlító irodalom (mellékszak)]
1.7. Képzési forma	Nappali

2. A tantárgy adatai

2.1. A tantárgy neve		Narratológia: mindennapi narratívák és kognitív struktúrák (magyar nyelven)				A tantárgy kódja		LLT5217			
2.2. Az előadásért felelős tanár neve			dr. Czégényi Dóra egyetemi adjunktus								
2.3. A szemináriumért felelős tanár neve			dr. Ilyés Sándor								
2.4. Tanulmányi év		III.	2.5. Félév		5.	2.6. Értékelés módja		K	2.7. Tantárgy típusa		opcionális

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszám)

3.1. Heti óraszám	3	melyből: 3.2 előadás	1	3.3 szeminárium/labor/projekt	2
3.4. Tantervben szereplő összórászám	42	melyből: 3.5 előadás	14	3.6 szeminárium/labor	28
Az egyéni tanulmányi idő (ET) és az önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					12
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					6
Szemináriumok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása					6
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					2
Vizsgák					2
Más tevékenységek:					
3.7. Egyéni tanulmányi idő (ET) és önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő összórászám					28
3.8. A félév összórászám					70
3.9. Kreditszám					3

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1. Tantervi	–
4.2. Kompetenciabeli	–

5. Feltételek (ha vannak)

5.1. Az előadás lebonyolításának feltételei	jelenlét (ajánlott) számítógéppel, vetítővel, táblával felszerelt terem, internet-hozzáférés
5.2. A szeminárium lebonyolításának feltételei	jelenlét (kötelező) számítógéppel, vetítővel, táblával felszerelt terem, internet-hozzáférés

6. Tanulási eredmények

Ismeretek	A <i>Hallgató</i> ismeri a narratológia alapvető fogalmait, a szakterminológiát alkalmazni tudja. Tájékozott a narratológia szakirodalmában és a narratívumok értelmezésének módszereit illetően.
Képességek	A <i>Hallgató</i> képes a narratológiai alapfogalmak megfelelő használatára, arra, hogy tudományos regiszterben – mind írásban, mind szóban – gondolatait világosan és tömören fejezze ki, illetve képes irodalmi és folklórszövegek elemzésére.
Felelősség és önállóság	A <i>Hallgató</i> képes önállóan dolgozni, azaz: a szakmai feladatokat – a tudományos tevékenység etikai elveinek tiszteletben tartásával és a szakszerű hivatkozás szabályainak szigorú alkalmazásával – a kijelölt határidőn belül hatékonyan és felelősségteljesen teljesíteni; felelősséget vállal az önállóan végzett munkájáért, és visszajelzést igényel, a konstruktív észrevételeket, javaslatokat, megjegyzéseket pedig hasznosítja.

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	A tantárgy célja narratológiai alapismereteket oktatni. A kurzus és a szeminárium kitekint a legjelentősebb elméletekre, ennek jegyében igyekszik a szükséges kulcspozíciók, modellek bemutatásával és (gyakorlatorientált) alkalmazhatóságával megismertetni a hallgatókat.
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	- a szakterminológia és a különböző elméletek, irányzatok ismertetése, a rájuk vonatkozó tudnivalók elsajátíttatása; - a narratológia kutatástörténetének és módszertanának áttekintése, valamint a metodológiai alkalmazhatóság szemléltetése; - a történetkutatásra vonatkozó szakszerű diskurzus megalapozása;

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Irányzatok és elméletek	frontális előadás leíró, értelmező és okfeltáró magyarázat , illetve szemléltetés	A kijelölt olvasmányok elolvasása, ill. a feladatok teljesítése kötelező
2. Alapfogalmak • narratológia, elbeszélés (narráció), elbeszélés (történet, narratívum), narratívum és narráció, narratív struktúrák, történetnyelvtanok, <i>homo narrans</i> , reprezentáció, epika,		

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása

beágyazottság, szereposztás, attitűd, beleértési tartomány, narratív identitás, narratív valóság, epikus distancia, nézőpont, narratív stratégia, habitus, médiannarratológia 3. Történetek és kontextusok • korok és történetek, történetek és társadalom, történetek és attitűdök, történetek és jelentések, a narráció funkciói, narratív stratégiák, a történetek előadása: beszédmódok, történetmondói habitusok, médiumok és műfajok 4. Világ-, társadalom és hőskép a hősepikában • a műfaj fejlődési fokozatai, a hősenek szerkezete, a magyar hősepikáról szóló tudományos diskurzus; Kerekes Izsák, Molnár Anna balladája 5. A folklorisztikai gondolkodás és a balladakutatás • A műfaj meghatározása, történeti kibontakozása, történeti rétegei, stílusváltása, területi tagolódása. Heroikum, tragikum, komikum. Balladai témák. A ballada szerkezete. A ballada és a népdal, vallás, ponyva viszonya. A ballada előadásának sajátosságai. Archaizálás. A lokális ballada mint emlékezési alakzat. 6. A mesekutatás és -értelmezés története • Rendszerezési próbálkozások (tipológia, alműfajok); mese és világkép, mese és esztétikum, mese és előadás. A műfajiság vélt és valós határai. 7. Biográfia és lokális történelem • A személyes történelem felfedezése. A történelem funkciói. A történetmondás kontextusa. A történet szerkezeti, kognitív és nyelvi megszerkesztése. A kutatás története és problémái.	(segédanyag: jegyzet, ill. az előadások alkalmával vetített diáorok)	
Kötelező könyvészet Demény István Pál: <i>Hősi epika</i>. (Örökség-sorozat.) Európai Folklór Intézet, Budapest, 2002. https://www.szaktars.hu/vagy Uő: <i>A magyar szóbeli hősi epika</i>. Pallas-Akadémia, Csíkszereda, 1997. (kötelező: 253–299.; 310–317.) Keszeg Vilmos: <i>Homo narrans. Emberek, történetek és kontetusok</i>. KOMP-PRESS – Korunk Baráti Társaság, Kolozsvár, 2002. (kötelező: Homo narrans, 5–27.) Keszeg Vilmos: Nagy Olga pályájának szakaszai. In Czégényi Dóra – Keszeg Vilmos – Pozsony Ferenc (szerk.): <i>Oktatás, kutatás, intézményt Kolozsvárt</i>. Kriza János Néprajzi Társaság Évkönyve 18. KJNT, Kolozsvár. 2010, 371–395. http://kjnt.ro/szovegtar/pdf/KJNTEvk_18_2010_CzD-KV-PF_szerk_Oktatas_12_KeszegV Keszeg Vilmos: <i>A történetmondás antropológiája</i>. Egyetemi jegyzet. (NEJ, 7.) KJNT, Kolozsvár, 2011. http://kjnt.ro/szovegtar/pdf/NEJ_07_2011_KeszegV_A-tortenetmondas-antropologiaja Keszeg Vilmos: <i>A beszélés antropológiája</i>. Egyetemi jegyzet. (NEJ, 9.) KJNT, Kolozsvár, 2018. http://kjnt.ro/szovegtar/pdf/NEJ_09_2018_KeszegV_A-beszeles-antropologiaja Keszeg Vilmos (szerk.): <i>Magyar népi kultúra. Alapfogalmak. Folklór. Anyagi kultúra</i>. Tankönyv. [2., javított kiadás] Ábel, Kolozsvár, 2008. (kötelező: A szóbeli hősi epika; A népballada; A népmese; Élettörténet – önéletírás; Az igaztörténet) https://public-view.bcucuj.ro/login.php Küllös Imola: Igaz történet, élettörténet, önéletrajz. In Istvánovits Márton (szerk.): <i>Magyar népköltészet. Folklór 1</i>. (Magyar Néprajz, V.) Akadémiai, Budapest, 1988, 251–266. https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/MagyarNeprajz-magyar-neprajz-2/v-magyar-nepkolteszet-63D6/igaz-tortenet-elettortenet-oneletrajz-6BC3/		

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása

Nagy Olga: *A táltos törvénye. Népmese és esztétikum*. Kriterion, Bukarest, 1978. (kötelező: Elbeszélőstílus a népmesében, 183–214.) <https://www.szaktars.hu/>
Propp, Vlagyimir Jakovlevics: *A mese morfológiája*. (2., javított kiadás. Osiris könyvtár. Antropológia, néprajz.) Osiris, Budapest, 2004. <https://www.szaktars.hu/>
Voigt Vilmos (szerk.): *A magyar folklór*. (Osiris tankönyvek.) Osiris, Budapest, 1998. [kötelező: 149–183. (Hősepika); 184–220. (Ballada); 221–280. (Mese); 318–326. (Tréfás és humoros rövid prózai műfajok)] <https://www.szaktars.hu/>

Áttekintendő

Kallós Zoltán, Albert Ernő, Ráduly János, Bura László, Pozsony Ferenc balladagyűjtése;
Magyar népmesekatalógus, I–X. MTA Néprajzi Kutatócsoport, Budapest, 1982–2001.
narráció (VIL), *elbeszélés* (VIL), *epika* (VIL), *epika* (MNL) szócikk;
5 ballada-, 5 mese-, 5 proverbium-, találós- és adomagyűjtemény;

Ajánlott könyvészet

Bíró Béla: *Narratológia*. (Jegyzetek sorozat.) Scientia Kiadó, Kolozsvár, 2004.
Bíró Zoltán: *Hétköznapi humorvilág*. (Helyzet Könyvek.) Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda, 1997, 97–140.
Borneman, John: Elbeszélés, genealógia és történeti tudat: a széthulló személyiség. In Thomka Beáta (szerk.): *Narratívák 3. A kultúra narratívái*. Kijárat, Budapest, 1999, 197–216.
Demény István Pál: *A Szent László-legenda és Molnár Anna balladája*. (ETF, 212.) EME, Kolozsvár, 1992.
<https://api.eda.eme.ro/server/api/core/bitstreams/1c0d286d-e29c-41b9-b4c1-6925ca1e20d8/content>
Dumézil, Georges: *Mítosz és eposz. Tanulmányok*. (Társadalomtudományi Könyvtár.) Gondolat, Budapest, 1986.
Hesz Ágnes: Mi a pletyka? Egy definiálhatatlan jelenség meghatározástörténete. In Jakab Albert Zsolt – Vajda András (szerk.): *Aranyhíd. Tanulmányok Keszeg Vilmos tiszteletére*. BBTE MNAI – EME – KJNT, Kolozsvár, 2017, 831–844.
http://kjnt.ro/szovegtar/pdf/2017_JAZs-VA_szerk_Aranyhid_60_HeszA
Keszeg Vilmos: A népi élettörténet műfajáról Zsigmond Erzsébet kézírata ürügyén (Utószó). In Zsigmond Erzsébet: *Sírató, életem panaszos könyve*. (Kriza Könyvtár, 1.) KJNT, Kolozsvár, 1995, 129–134. (Második kiadás: Erdélyi Gondolat, Székelyudvarhely, 2003.)
Kriza Ildikó: *A magyar népballada. Fejezetek a balladakutatásból*. (Folklór és etnográfia, 56.) KLTE, Debrecen, 1991.
Landgraf Ildikó: Örök körforgásban. Az anekdota műfaja a magyar folklórban. In Berta Péter et al (szerk.): *Ethno-lore 30*. MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Néprajztudományi Intézet, Budapest, 2013, 114–137.
https://nti.abtk.hu/images/evkonyv/2013/05_landgraf.pdf
Lotman, Jurij: A szűzsé eredete tipológiai aspektusból. In Kovács Árpád – V. Gilbert Edit (szerk.): *Kultúra, szöveg, narráció. Orosz elméletírók tanulmányai*. Pécs, 1994, 82–118.
Propp, Vlagyimir Jakovlevics: *A varázsmese történeti gyökerei*. (Szóhagyomány, 4.) L'Harmattan, Budapest, 2005.
Nagy Ilona: Angyalok munkában. Modern csoda-elbeszélések. In Landgraf Ildikó – Nagy Zoltán (szerk.): *Az elkerülhetetlen. Vallásantropológiai tanulmányok Vargyas Gábor tiszteletére*. MTA BTK Néprajztudományi Intézet – L'Harmattan – PTE Néprajz - Kulturális Antropológia Tanszék – Könyvpont, Budapest, 2012, 807–826.
Nagy Olga: A satirikus népi próza. In Hoppál Mihály (szerk.): *Elbeszélés és emlékezet. Tanulmányok Istvánovits Márton emlékeztetére*. (Örökség, IV.) EFI – Osiris, Budapest, 2001, 177–185. <https://www.szaktars.hu/>
Pászka Imre: *Narratív történetformák a megértő szociológia nézőpontjából*. Belvedere – Szegedi Egyetemi Kiadó, Szeged, 2008.
Tátrai Szilárd: Az elbeszélés aktusa a narratív nyelvi kommunikációban. In uő: *Az 'ÉN' az elbeszélésben. A személyes narráció szövegtani megközelítése*. Argumentum, Budapest, 2002, 7–50. <https://www.szaktars.hu/>
Tengelyi László: *Élettörténet és sorseseemény*. (Kísértések sorozat.) Atlantisz, Budapest, 1998. (ajánlott: 11–48.)

8.2 Szeminárium	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1–2. Emlékezet, felejtés, történelem – a múlt rekonstruálása/megkonstruálása	leíró, értelmező és	

• ASSMANN, Jan: <i>A kulturális emlékezet. Írás, emlékezés és politikai identitás a korai magaskultúrákban</i>. Atlantisz, Budapest, 1999/2004, 15–66.; 87–102. • WEINRICH, Harald: <i>Léthé. A felejtés művészete és kritikája</i>. Atlantisz, Budapest, 2002. 9–23. (áttekinteni); 263–311.	okfeltáró magyarázat, illetve szemléltetés és megbeszélés	
3–5. Az epikai műfajok rendszerezési lehetőségei • PROPP, V. J.: <i>A mese morfológiája</i>. Osiris, Budapest, 1995/2005. • <i>Magyar népmesekatalógus</i> 1–10. Budapest, 1987–1990. (áttekinteni) • BIHARI Anna: <i>Magyar hiedelemmonda katalógus</i>. (Előmunkálatok a Magyarság Néprajzához, 6.) MTA Néprajzi Kutatócsoport, Budapest, 1980. (áttekinteni)		
6–8. Az egyén, a közösség és a közönség • GYŐRI Klára: <i>Kiszáradt az én örömem zöld fája</i>. Kriterion, Bukarest, 1975. • KESZEG VILMOS: Az írás és a beszéd konfliktusa. Egy írástudó asszony pere. In uő: <i>Homo narrans</i>. Komp-Press Kiadó. Kolozsvár, 2002, 147–178.		
9. Élettörténet és identitás • NIEDERMÜLLER Péter: Élettörténet és életrajzi elbeszélés. <i>Ethnographia</i>. XCIX(3–4). 1988. 376–389. • MANDELBAUM, David G.: Egy életrajzi tanulmány: Gandhi. In Küllös Imola (szerk.): <i>Az életrajzi módszer</i>. (Documentatio Ethnographica, 9.) Budapest, 1982, 29–45. • TENGELYI László: Élettörténet és önazonosság. In uő: <i>Élettörténet és sorseselemény</i>. Atlantisz, Budapest, 1998. 13–48.		
10–12. Szövegek és kontextusok • KESZEG Vilmos: Egy szöveg kontextusa. <i>Korunk</i> III/VII(4). 1996. 41–46. • KESZEG Vilmos: Homo narrans. In uő: <i>Homo narrans</i>. Komp-Press. Kolozsvár, 2002, 5–27. • KESZEG Vilmos: <i>Aranyösszék népköltészete</i>. Mentor, Marosvásárhely, 2004, I: 5–32.		
13–14. Az ipari munkásság kutatásának lehetőségei • ILYÉS Sándor: <i>Kolozsvári munkásklubok az 1950–1960-as években</i>. Kriza János Néprajzi Társaság – Nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Kolozsvár, 2013. http://kjnt.ro/szovegtar/pdf/2013_IlyesS_Kolozsvari-munkasklubok		

9. Az episztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

A tantárgy tartalmilag összhangban van mind az érvényben lévő hazai tanrend tanegységeivel, mind a magyar és nemzetközi felsőoktatási intézményekben oktatott (azonos vagy hasonló) tanegységekkel; a nemzetközi és a magyar szakirodalom klasszikus és kortárs kézikönyveire, forráskiadványaira és periodikáira egyaránt alapoz. Kidolgozása a potenciális alkalmazók konzultációjával történt.

10. Értékelés

10. Értékelés			
Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	- alapvető fogalmak, elméletek és módszerek ismerete és használata; - szakirodalomban való jártasság és szakterminológia használata; - problémafelvetési, értelmezési és elemzési képesség; - relevancia és tematikus fókusz; - körültekintő adatolás, szövegkoherencia és nyelvhelyesség;	Kollokvium (előre megállapított pontszámokkal) az előadások és a szemináriumok témaköreiből, ill. a hozzájuk rendelődő szakirodalmi tételekből	50%
10.5 Szeminárium			50%
10.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			
5-ös osztályzat: megfelelően használja a szakterminusokat, alapvető szakirodalmi tájékozottságot bizonyítva a kérdések 45%-át helyesen válaszolja meg. (*10-es osztályzat: megfelelően használja a szakterminusokat, alapos szakirodalmi tájékozottságot bizonyítva a kérdések 95%-át helyesen válaszolja meg.) *Félévközi hiányzás esetén a Hallgatónak (mintegy pótlásként) a külön kijelölt feladatokat önállóan, ill. kizárólag a hivatalos fogadóóra keretében igényelhető konzultációs lehetőséggel élve (havi rendszerességgel) kell teljesítenie. **A vizsgára való jelentkezés előfeltétele a szemináriumok rendszeres látogatása, valamint a kijelölt feladatok határidőre való leadása.			

11. SDG ikonok (Fenntartható fejlődési célok)

	A fenntartható fejlődés általános ikonja						

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
BABEȘ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

Facultatea de Litere
Str. Horea nr. 31
400202, Cluj-Napoca
<https://lett.ubbcluj.ro>

Kitöltés időpontja:
2025.02.10.

Előadás felelőse:
dr. Czégényi Dóra adjunktus

Szeminárium felelőse:
dr. Ilyés Sándor

Az intézeti jóváhagyás dátuma:
2025.02.11.

Intézetigazgató:
Dr. Berszán István egyetemi tanár

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása